

TÜRK SOYLU ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI ÖĞRETİM SETİNİN ORTAK KÜLTÜR ÖGELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ*

Aisaule TURATOVA**

Öz: Bu çalışma, Türk soylu öğrencilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullandığı ders materyallerini, ortak kültür öğeleri bağlamında inceleyerek önemli bir alana katkı sağlamayı hedeflemektedir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından artan Türkçe öğrenme talebi, öğretim materyallerinin niteliği ve içeriğinin bu talebe uygun şekilde geliştirilmesi gerekliliğini gündeme getirmiştir. Araştırma kapsamında, Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin* farklı seviyelerinde yer alan kültürel unsurlar, doküman analizi yöntemi ve tematik kodlama tekniği kullanılarak sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

Sonuçlar, başlangıç seviyesinde kültürel unsurların sınırlı bir biçimde işlendiğini ancak orta ve ileri seviyelere geçildikçe bu unsurların daha kapsamlı ve derinlikli bir şekilde ele alındığını ortaya koymaktadır. Başlangıç seviyelerinde dil öğrencilerinin temel dil becerilerini geliştirmeye odaklanıldığı için kültürel içeriklerin kısıtlı tutulduğu ancak dil seviyesinin ilerlemesiyle birlikte bu unsurların daha sık ve çeşitli formlarda materyallere dâhil edildiği görülmektedir.

Araştırma, kültürel unsurların özellikle Türk soylu bireylerin dil öğrenme sürecinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Dil öğreniminde yalnızca dilbilgisi ve kelime bilgisi yeterli değildir, bunun yanı sıra öğrencilerin hedef dilin kültürel bağlamını anlamaları ve bu bağlamda iletişim becerilerini geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla, kullanılan materyallerin kültürel içeriklerle zenginleştirilmesi, öğrencilerin hem dilsel hem de kültürel yeterliliklerini artırabilir.

Anahtar kelimeler: Türkçe Öğretimi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Kültürel Unsurlar, *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti*, Türk Soylular.

* Atıf Bilgisi / Citation: Turatova, A. (2025). Türk Soylu Öğrencilerin Kullandıkları Öğretim Setinin Ortak Kültür Öğeleri Bakımından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (9), 71-86.

Geliş ve Kabul Tarihleri / Date of Arrival and Date of Acceptance: 23.12.2024-25.02.2025

Bu makale Turnitin benzerlik programı ile kontrol edilmiştir. / This article was checked with Turnitin.

Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar / The authors provide the following information

Araştırma ve Yayın Etiği / Research and Publication Ethics: Bu çalışmada Committee on Publication Ethics (COPE) kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

Yazarların Katkı Oranı / Authors' Contribution Rate: Bu makale tek yazarlıdır.

Açıklama / Explanation: Bu çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi 5. Öğrenci Sempozyumu*'nda sunulan "Türk Soylu Öğrencilerin Kullandıkları Öğretim Setinin Ortak Kültür Öğeleri Bakımından İncelenmesi" başlıklı sözlü bildirden genişletilerek üretilmiştir.

** Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı doktora öğrencisi, Ankara, Türkiye. E-posta: aisauleturatovaa@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5501-8174.

Examination of the Teaching Set Used by Turkic Students in Terms of Common Cultural Elements

Abstract: By analyzing the course materials used by Turkish learners in teaching Turkish as a foreign language in the context of common cultural elements, this study aims to contribute to an important field. The need to develop the quality and content of teaching materials in accordance with the increasing demand for learning Turkish, especially after the dissolution of the Soviet Union, has been put on the agenda. In this study, document analysis and thematic coding techniques were used to systematically analyze the cultural elements in different levels of the Yedi İklim Turkish Teaching Set, which is widely used in Turkish language teaching.

The results show that there is limited coverage of cultural elements at the beginner level, but the coverage of these elements is more comprehensive and in-depth at the intermediate and advanced levels. It can be seen that cultural content is limited at the beginner level as the focus is on developing the basic language skills of the language learners. However, as the language level progresses, these elements are included more frequently and in different forms in the materials.

The study emphasizes that cultural elements play an important role in learning languages, especially for Turkish-speaking learners. In language learning, grammar and vocabulary knowledge are not enough. It is also very important for students to understand the cultural context of the target language and to develop their communicative skills in this context. In this context, enriching the materials used with cultural content can increase both the linguistic and cultural competence of students.

Keywords: Turkish Teaching, teaching Turkish as a foreign language, Cultural Elements, Yedi İklim Turkish Set, Turkic people.

Giriş

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türkiye'nin uluslararası bağlamdaki dil ve kültür politikasının önemli bir bileşeni hâline gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, özellikle Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin Türkçe öğrenme talepleri artış göstermiştir. Bu süreç, hem Türkiye'deki Türkçe öğretim merkezlerinin etkinliğini artırmış hem de kültürel aktarımın dil öğretimindeki rolünü ön plana çıkarmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, iletişim becerilerinin kazandırılmasının yanı sıra kültürel değerlerin aktarımını da içeren çok boyutlu bir süreçtir. Dilin yalnızca bir iletişim aracı olmadığı, aynı zamanda bir toplumun değerlerini, inançlarını ve yaşam tarzını taşıdığı gerçeği, dil öğretiminde kültürel unsurların önemini artırmaktadır (Byram, 2003, s. 54). Dil öğretimiyle eş zamanlı olarak kültürel farkındalık kazandırılması, öğrencilerin hedef dil topluluğu ile anlamlı bir bağ kurmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ), kültürel farkındalığın dil öğrenimindeki önemini

vurgulamakta ve bu farkındalığın dil öğretim materyalleri aracılığıyla güçlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Council of Europe, 2018, ss. 102-103).

Dil, kültürün hem bir yansıması hem de bir taşıyıcısıdır. Bu nedenle, dil öğretimi yalnızca gramer kurallarını ve kelime dağarcığını öğretmekle sınırlı kalmamalıdır. Dil öğrenen bireylerin hedef dil topluluğunun yaşam biçimini, sosyal normlarını ve değerlerini anlamaları, onların dildeki anlam inceliklerini kavrayabilmelerini sağlamaktadır (İşcan ve Yassıtaş, 2018, s. 48). Araştırmalar, kültürel unsurları içeren materyallerin kullanıldığı derslerde öğrencilerin dilde daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Türkçe öğretiminde kullanılan materyaller, dil öğretiminin kültürel boyutunu destekleyecek şekilde tasarlanmalıdır. Ancak, mevcut ders kitaplarının kültürel içerik açısından yetersiz olduğu eleştirisi sıkça dile getirilmektedir (Kemiksiz, 2021, s. 35).

Kültürlerarası yaklaşım, yabancı dil öğretiminde yalnızca dilin yapısal özelliklerini değil, aynı zamanda kültürel öğeleri de dikkate alan bir anlayış sunmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bu yaklaşımın benimsenmesi, öğrencilerin hem kendi kültürleriyle bağ kurmalarını hem de hedef dilin kültürünü tanımalarını sağlamaktadır (Açık ve Demir, 2011, ss. 51-72). Yapılan çalışmalar, dil öğretiminde kullanılan metinlerin kültürel içeriğe sahip olmasının öğrencilerin dil yeterliliklerini artırdığını ve kültürel farkındalıklarını geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, dil öğretiminde kullanılacak materyallerin kültürel aktarımı nasıl sağladığı da önemlidir. Kültürel öğeler yalnızca dil bilgisini desteklemek için değil, aynı zamanda öğrencilerin dili bağlam içinde anlamlandırmalarını sağlamak amacıyla da sunulmalıdır. Ancak, ders kitaplarında bu unsurların nasıl sunulduğu konusunda belirli bir standart olmadığı görülmektedir (Açık ve Demir, 2011, ss. 51-72). Benzer şekilde, *Orhun*, *Hitit* ve *Gökkuşluğu* dil öğretim setlerinde kültürel aktarım farklı seviyelerde işlenmekte ancak kültürel içeriğin nasıl sunulması gerektiği konusunda bir standart olmadığı tespit edilmektedir (Açık ve Demir, 2011, ss. 51-72). Bu durum, özellikle Türk soylu öğrencilerin dil öğrenme süreçlerinde kültürel bağlamdan kopuk ilerlemelerine neden olabilmektedir.

Bu nedenle, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerin kültürlerarası etkileşimi destekleyen, öğrencinin dil ile kültürü eş zamanlı olarak öğrenmesini sağlayan içeriklerle zenginleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Kültürel unsurların erken aşamalardan itibaren öğretime dâhil edilmesi, öğrencilerin hem dil becerilerini hem de kültürel farkındalıklarını geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın odak noktası olan Türk soylu öğrenciler, ana dili Türkçeye çeşitli derecelerde yakın olan ancak Türkiye Türkçesini ikinci/yabancı dil olarak öğrenen bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu öğrenciler, Türk dilleri ailesine mensup olmaları nedeniyle, farklı dil ailelerinden gelen öğrencilere kıyasla Türkiye Türkçesinin gramer ve sözcük yapısı gibi bazı yönlerini daha hızlı kavrayabilmektedir (Johanson, 1998, s. 47). Ancak, dil bilgisel benzerliklerin öğrenme sürecine katkı sağladığı gözlemlense de, kültürel unsurların edinimi açısından benzer bir avantajın her zaman geçerli olmadığı anlaşılmaktadır (Comrie, 1981, s. 31). Bu durum, dil edinim sürecinde kültürel bağlamın kritik bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Dilbilgisi ve kelime bilgisi, iletişim sürecinde yeterli olmayabilir; kültürel içeriklerin doğru yorumlanması ve anlaşılması da etkili bir dil kullanımının önemli bileşenleri arasındadır. Bu bağlamda, Türk soylu öğrencilerin kültürel öğeleri edinme süreçlerinde bireysel deneyimler ve sosyokültürel faktörlerin belirleyici olduğu söylenebilir (Risager, 2006, s. 32).

Dil öğretimi bağlamında, yakın akraba diller kuramı (Comrie, 1981, s. 31) ve ana dil aktarımı kuramı (Odlin, 1989, s. 27), Türk soylu öğrencilerin Türkiye Türkçesini edinme süreçlerinde farklı dilsel dinamiklerin etkili olduğunu göstermektedir. Ana dil aktarımı kuramı, öğrencinin ana dili ile hedef dili arasındaki yapısal benzerliklerin öğrenme sürecini kolaylaştırabileceğini öne sürerken, kültürel edinimin bu kolaylaştırıcı etkiyle birebir örtüşmediğini vurgulamaktadır. Dil bilgisel benzerlikler, öğrencilere kelime ve dilbilgisi açısından avantaj sağlasa da kültürel içerikler, dil bilgisel yapılardan bağımsız olarak şekillendiği için, hedef dilin sosyokültürel bağlamını anlamayı garanti etmemektedir (Kramsch, 1993, ss. 11-29). Örneğin, öğrenciler dil bilgisel olarak Türkiye Türkçesine hâkim olsalar da, deyimler, atasözleri veya gündelik diyaloglarda kullanılan kültürel referansları anlamlandırmada zorluk yaşayabilmektedir. Bu noktada, sosyokültürel entegrasyonun dil edinim süreci üzerindeki etkisi göz önüne alınmalıdır. Schumann'ın Kültürel Uyum Kuramı (1978, ss. 27-50), ikinci/yabancı dil öğreniminde sosyokültürel entegrasyonun kritik bir faktör olduğunu öne sürmektedir. Bu kuram bağlamında değerlendirildiğinde, Türk soylu öğrencilerin Türkiye Türkçesindeki kültürel öğeleri anlama ve kullanma becerilerinin, onların Türk kültürüyle etkileşim düzeyine bağlı olarak değiştiği söylenebilir (Gass ve Selinker, 2008, s. 400). Özellikle kültürel farkındalık düzeyi yüksek olan öğrencilerin, dilin pragmatik ve kültürel bağlamlarını anlamada daha başarılı olduğu belirtilmektedir (Byram, 1989, s. 45). Bu nedenle, Türkçenin öğretiminde kullanılan materyallerin kültürel bağlamı göz önünde bulundurularak hazırlanması, öğrencilerin dil edinim süreçlerini destekleyen önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Risager, 2006, ss. 32-33).

Türk soylulara yönelik Türkçe öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki diğer yaklaşımlardan önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Bu öğrenci grubu, Türk dillerinin aynı ailesine mensup olmaları nedeniyle dilbilgisi ve söz varlığı bakımından avantajlara sahip olsa da Türkiye Türkçesinin kültürel bağlamını kavrama sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir (Biçer ve Alan, 2019, s. 144). Literatürde, Türk soyluların dil öğrenme süreçlerine ilişkin çalışmalar genellikle dil bilgisel engeller, öğretim materyalleri ve yöntemlerinin etkinliği üzerine yoğunlaşmaktadır (Daurenbek ve Açık, 2023, s. 1154). Türkçenin kültürel yönüyle öğretimi, yalnızca dilbilgisi aktarımını değil, aynı zamanda hedef dilin sosyal ve kültürel bağlamlarıyla bütünleşmesini de gerektirmektedir. Bu doğrultuda, Türk soylu öğrencilere yönelik öğretim materyallerinin hem dil bilgisel hem de kültürel yeterlilik geliştirmeye yönelik olarak yapılandırılması önem arz etmektedir.

Türk soylu öğrencilerin, Türkiye Türkçesi ile olan dilsel yakınlıkları nedeniyle dilbilgisi açısından bazı avantajlara sahip oldukları bilinmektedir (Comrie, 1981, s. 31). Ancak, hedef kültür ile öğrencilerin kendi kültürleri arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum, öğrencilerin kültürel unsurları anlamlandırma süreçlerini etkileyebilmekte ve kültürler arasındaki farklılıkların ayırdaya varmayı gerektirmektedir. Kültürel farkındalık, yalnızca dil bilgisi edinimiyle değil, aynı zamanda bu farklılıkların anlaşılması ve içselleştirilmesiyle gelişmektedir. Dolayısıyla, kültürel içeriklerin öğretim materyallerinde daha planlı ve sistematik bir şekilde sunulması, dil öğretiminde kültürel farkındalığın gelişimine katkı sağlayabilecek önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, öğrencilerin hedef kültürü daha bilinçli bir şekilde içselleştirmelerine ve kültürler arası farkındalık kazanmalarına olanak sağlamaktadır. Çalışmanın, Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin rolünü ve mevcut materyallerin bu bağlamda ne derece yeterli olduğunu ortaya koyarak, ilerleyen araştırmalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Bu çalışma, *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin* başlangıç (A1-A2), orta (B1-B2) ve ileri (C1-C2) seviyelerinde yer alan ortak kültürel unsurları analiz etmeyi amaçlamaktadır. Böylece, Türk soylu öğrencilere Türkçe öğretiminde kültürel içeriklerin ne ölçüde işlenmiş olduğu ve hangi yönlerinin geliştirilebileceği ortaya konacaktır.

Yöntem

Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti, özellikle Türk soylu ülkelerde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sıkça tercih edildiğinden dolayı bu çalışmada incelenmiş ve Türkiye Türkleri ile Türk soylular arasında paylaşılan ortak kültürel unsurların hangi düzeyde var olduğunu belirlemeyi hedefleyen araştırmada, nitel araştırma yönteminin doküman analizi deseni tercih edilmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı ve görsel

materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187). Kolay erişilebilir olması bu deseni işlevsel kılmaktadır (Merriam, 1988, s. 118; Yin, 1994, s. 80; Bowen, 2009, s. 27).

Araştırmanın veri setini, *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin* altı farklı seviyedeki (A1, A2, B1, B2, C1, C2) kitapları oluşturmaktadır. Bu set, hem başlangıç seviyesindeki öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmayı hem de ileri seviyelerde kültürel anlayışı geliştirmeyi hedefleyen metin ve etkinlikler içermektedir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci, nitel araştırma yöntemleri kapsamında yürütülmüş olup bu süreçte doküman incelemesi deseni kullanılarak *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin* tüm seviye kitapları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ardından, araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak ortak kültür öğeleri belirlenmiş ve kitaplardaki içerikler bu öğeler açısından analiz edilmiştir.

Veriler, *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin* okuma ve dinleme metinleri, görselleri ve etkinlik içerikleri üzerinden toplanmıştır. Bu bağlamda, çalışmada ele alınan materyallerde kültürel öğelerin nasıl sunulduğu incelenmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama süreci şu aşamalardan oluşmaktadır:

Materyal İncelemesi

Setin A1-C1 seviyelerindeki tüm metinleri, görselleri ve etkinlikleri kültürel unsurlar açısından detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu süreçte, her bir seviyede yer alan metinlerin içerik analizi yapılmış ve görsellerin kültürel yansıtıcılığı değerlendirilmiştir.

Kodlama Süreci

Bu çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılarak Türkçe öğretim materyallerinde yer alan kültürel unsurlar tematik kodlama süreciyle sistematik olarak analiz edilmiştir. Kodlama süreci, kültürel içeriğin öğretim materyallerinde nasıl sunulduğunu belirlemek ve bu içeriğin farklı bileşenler arasındaki dağılımını incelemek amacıyla yapılandırılmıştır. Daha önce Türkçe öğretim setlerinde kültürel öğelerin incelenmesine yönelik çalışmalar temel alınmış (İşcan ve Yassıtaş, 2018, ss. 47-66; Kemiksiz, 2021, ss. 973-992) ve mevcut veri setinin özellikleri doğrultusunda ek kategoriler oluşturulmuştur.

Kodlama sürecinde, incelenen veri kaynakları dört temel bileşene ayrılmıştır: (1) okuma metinleri, (2) dinleme metinleri, (3) görseller ve (4) etkinlikler. Bu bileşenlerde yer alan kültürel öğeler, tematik analiz yaklaşımıyla belirlenen kategoriler çerçevesinde sistematik olarak sınıflandırılmıştır. Kategoriler, kültürel içeriğin öğretim materyallerinde ne tür temalar etrafında işlendiğini ve hangi bağlamlarda sunulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kodlama sürecinde kullanılan kategoriler şu şekildedir:

Gelenekler ve Görenekler: Bayramlar, düğünler, özel günler ve ritüeller

Tarihî ve Coğrafi Unsurlar: Tarihî figürler, anıtlar, doğal ve kültürel miras

Sanat ve Edebiyat: Halk müziği, şiir, tiyatro, edebî eserler

Günlük Yaşam ve Sosyal İlişkiler: Aile yapısı, toplumsal roller, gündelik iletişim kalıpları

Bu kodlama sistemi, materyallerde kültürel içeriğin kapsamını belirlemek, farklı bileşenler arasındaki kültürel aktarım düzeyini analiz etmek ve öğretim setinde kültürel unsurların temsil biçimlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmek için uygulanmıştır. İlk aşamada, veri setindeki tüm metinler, görseller ve etkinlikler belirlenen kategoriler doğrultusunda ayrıştırılmış, ardından bu unsurların hangi bağlamlarda sunulduğu ve ne düzeyde işlendiği analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, kültürel içeriğin belirli kategorilerde yoğunlaştığını, bazı kategorilerde ise sınırlı kaldığını göstermektedir.

Kategorilere Ayrım

Kodlanan veriler, belirlenen dört ana kategoriye göre sınıflandırılmış ve hem nicel hem de nitel analiz için uygun hâle getirilmiştir. Bu kategoriler aynı zamanda bulgu değerlendirmelerinde temel sınıflandırma ölçütü olarak kullanılmıştır. Bulgular bölümü, her bir seviyedeki kültürel içerikleri bu tematik çerçeve üzerinden analiz ederek sunmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde ilk olarak ADOÇ'taki sosyal kültürel bilgiler incelenmiştir. Bu çerçevede dilde yeterlilik seviyesini ölçmek amacıyla Avrupa merkezli bir uluslararası standart olan ve Türkçe yayınlarında sıkça kullanılan ADOÇ, kültür öğretimi beklentilerini, özellikle "Dili Kullananların/Öğrenenlerin Yeterlilikleri" bölümünde, ayrıntılı bir şekilde sunmaktadır (CEFR, 2018, ss. 102-103). Daha sonra, Türkiye Türkleri ile Türk soyluları arasında *ortak kültürel öğelerin* belirlenmesi amacıyla benzer çalışmalardaki kültürel ölçütler de göz önünde bulundurularak araştırmacı tarafından altı sorudan oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçütler doğrultusunda, *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin* tüm seviyelerini kapsayan ders kitapları ayrı ayrı incelenerek ortak kültürel unsurlar tespit edilmiştir. *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setindeki* ortak kültürel unsurların belirlenmesinde kullanılan kültürel ölçütler aşağıda yer almaktadır:

Kültürel Ölçütler

- Türk kahramanları ve önemli şahsiyetleri ile ilgili ortak kültürel öğelere değinilmiş mi?
- Tarihî olaylara ilişkin ortak kültürel öğelere değinilmiş mi?
- Eski gelenekler ve inançlarla alakalı ortak kültürel öğelere değinilmiş mi?
- Değerler ve tutumlarla ilgili ortak kültürel öğelere değinilmiş mi?
- Tarihsel bölgeler ve oluşumlar hakkında ortak kültürel öğelere değinilmiş mi?
- Kişiler arası ilişkilerle ilgili ortak kültürel öğelere değinilmiş mi?

Bulgular

Temel Seviye (A1-A2)

Başlangıç seviyeleri, dil öğrencilerinin temel dil becerilerini kazanmalarını hedeflediği için sınırlı bir kültürel içerik sunmaktadır. Bu seviyede analiz edilen materyallerde aşağıdaki unsurlar dikkat çekmiştir:

1. Geleneksel Unsurlar: Türk misafirperverliği, selamlaşma âdetleri ve aile ilişkileri gibi kültürel öğeler, basit metinler aracılığıyla tanıtılmıştır. Örneğin, *Çay içer misiniz?* gibi yaygın ifadeler, günlük hayatta kullanılan kültürel kalıpların öğretimine katkı sağlamaktadır.
2. Yemek Kültürü: Çay, simit ve döner gibi Türk mutfağına ait temel öğeler üzerinden işlenmiştir. Bu unsurlar metinlerde ve görsellerde sıkça yer alsada sınırlı düzeyde sunulmuş, yemek kültürüne dair derinlemesine açıklamalara yer verilmemiştir.
3. Tarihî ve Sanatsal Unsurlar: Bu seviyede tarihî ve sanatsal unsurların neredeyse hiç ele alınmadığı gözlemlenmiştir. Türk kültürünün edebiyat, müzik veya mimari gibi sanatsal yönleri, başlangıç seviyesindeki materyallerde yer almamış; kültürel içerik daha çok gündelik yaşam pratikleriyle sınırlı kalmıştır. Bu durum, öğrencilerin Türk kültürünün daha derin ve çeşitli yönlerine erişimini başlangıç seviyesinde sınırlandırmaktadır.

Tablo 1. A1 Temel Düzey Ders Kitabında Yer Alan Bulgular

Kategori	Bulgular
Türk Kahramanları ve Şahsiyetler	Önemli Hacı Bayram Veli gibi önemli şahsiyetlere odaklanılmış, manevi değerler ve toplumsal etkileri vurgulanmıştır.
Tarihî Olaylar	Ders kitabında tarihî olaylara dair kültürel öğeler bulunmamaktadır.
Eski Gelenekler ve İnançlar	Kervancılık gibi eski geleneklere atıflar yapılmış, Türk kültürünün zenginliği ve tarihî derinliği vurgulanmıştır.
Değerler ve Tutumlar	Aile bireylerinin bayram kutlamaları ve Ramazan Bayramı hazırlıkları gibi unsurların aile bağlarını güçlendirdiği vurgulanmış ve böylece birlikte geçirilen zamanın değeri aktarılmıştır.
Tarihsel Bölgeler ve Oluşumlar	Türkistan gibi önemli bir bölgeye vurgu yapılmıştır. Kitapta "Türkistan, tarih boyunca Türklerin atalarının yaşadığı, kökenlerinin izini sürdükleri ve önemli Türk devletlerinin merkezlerinden biri olmuştur." ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade, Türkistan'ın tarihî ve kültürel önemine vurgu yapmakta ve bölgenin Türk dünyasındaki merkezi konumunu göstermektedir.
Kişiler Arası İlişkiler	Genel olarak kişiler arası ilişkilere dair bazı unsurlar bulunmuştur ancak daha detaylı bilgi beklenmektedir.

Tablo 2. A2 Temel Düzey Ders Kitabında Yer Alan Bulgular

Kategori	Bulgular
Türk Kahramanları ve Önemli Şahsiyetler	Kitap, Nasreddin Hoca, Yunus Emre ve Hacı Bektaşî Veli gibi önemli şahsiyetlere resimlerle yer vermiştir.
Tarihî Olaylar	Ders kitabında tarihî olaylara dair bulgu bulunmamaktadır.
Eski Gelenekler ve İnançlar	Bulgularda eski geleneklere dair bazı unsurlar bulunmuştur. Özellikle Nasreddin Hoca fıkraları ve "Ata Sporumuz Cirit" başlıklı serbest okuma metni bu geleneklere işaret etmektedir.
Değerler ve Tutumlar	Verilerde değerlere ve tutumlara doğrudan vurgu yoktur ancak halk figürlerinin eserleri ve geleneksel oyunlar kültürel değerlerin bir yansıması olarak ele alınabilir.
Tarihsel Bölgeler ve Oluşumlar	Bulgularda tarihsel bölgelere veya oluşumlara dair içerik bulunmamaktadır.
Kişiler Arası İlişkiler	Bulgularda kişiler arası ilişkilere dair içerik bulunmamaktadır.

Orta Seviye (B1-B2)

Orta seviyelerde kültürel içeriklerin yoğunluğu ve çeşitliliği artış göstermektedir. Bu seviyede aşağıdaki unsurlar dikkat çekmiştir:

1. Kültürel Çeşitlilik: Türk gelenekleri (örneğin, bayram kutlamaları), Türk coğrafyasının öne çıkan yerleri (Kapadokya, İstanbul) ve gündelik yaşam unsurları materyallerde detaylı bir şekilde ele alınmıştır.
2. Edebî Unsurlar: Yunus Emre, Mevlana gibi Türk kültürüne ait figürlerin eserlerinden kısa alıntılara yer verilmiştir. Bu, öğrencilerin dil öğreniminin yanı sıra edebî ve kültürel birikim kazanmalarına katkı sağlamıştır.
3. Görsellik: Görseller, kültürel unsurların desteklenmesinde daha belirgin bir rol oynamıştır. Bayram gelenekleri gibi kavramlar, metinlerin görsellerle desteklenmesi sayesinde daha anlamlı hâle getirilmiştir.

Tablo 3. B1 Orta Düzey Ders Kitabında Yer Alan Bulgular

Türk Kahramanları ve Önemli Şahsiyetler	Ders kitabında Tahir ile Zühre metni bulunmaktadır. Genel olarak Türk kahramanlarına ve önemli şahsiyetlere ayrıntılı bir şekilde değinilmemiş olsa da, Tahir ile Zühre'nin anlatımı önemli bir Türk edebiyatı eserindeki kahramanlar olarak ele alınabilir.
Tarihî Olaylar	Metinde kitap ciltleme sanatının tarihçesi ve gelişimi, Nevruz bayramı ile ilgili metin örnekleri bulunmaktadır. Bu unsurlar tarihî ve kültürel bağlamlar açısından önem taşıyan konulara işaret etmektedir.
Eski Gelenekler ve İnançlar	Kitap ciltleme sanatı, Nevruz ve Ramazan Bayramı gibi geleneksel unsurlara odaklanmaktadır. Bu unsurlar, Türk kültüründe köklü yer edinmiş gelenekler ve inançların bir göstergesi olarak ele alınabilir.
Değerler ve Tutumlar	Ders kitabında değerler ve tutumlara yönelik bulgu bulunmamaktadır.
Tarihsel Bölgeler ve Oluşumlar	Kitap ciltleme sanatının Doğu Türkistan'da başladığına dair bilgiler serbest okuma metninde yer almaktadır.
Kişiler Arası İlişkiler	Ders kitabında kişiler arası ilişkilere yönelik bulgu bulunmamaktadır.

Tablo 4. B2 Orta Düzey Ders Kitabında Yer Alan Bulgular

Kategori	Bulgular
Türk Kahramanları ve Önemli Şahsiyetler	Ahmet Yesevî, Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacip, İbni Sina ve Mevlana gibi önemli şahsiyetler ders kitabında yer almaktadır.
Tarihi Olaylar	Ders kitabında doğrudan tarihi olaylara yönelik içerik bulunmamaktadır.
Eski Gelenekler ve İnançlar	Bulgular arasında imece geleneği, komşuluk ilişkileri, misafirperverlik gibi gelenekler ve inançlar vardır. Ayrıca gebelikle ilgili inançlara da değinilmektedir.
Değerler ve Tutumlar	Metinde misafirperverlik, komşuluk ilişkileri gibi toplumsal değerlere dair konular bulunmaktadır.
Tarihsel Bölgeler ve Oluşumlar	Ders kitabında tarihsel bölgelere veya oluşumlara dair içerik bulunmamaktadır.
Kişiler Arası İlişkiler	Komşuluk ilişkileri, misafirperverlik gibi kişiler arası ilişkilere dair gelenekler ve değerler dikkat çekmektedir.

İleri Seviye (C1-C2)

İleri seviyelerde dil öğretim materyalleri, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını derinleştirmeye yönelik daha kapsamlı içerikler sunmaktadır. Bu seviyelerde öne çıkan bulgular şunlardır:

1. Tarih ve Sanat: Osmanlı tarihi, Türk destanları ve halk hikâyeleri gibi derin kültürel unsurlar detaylı bir şekilde işlenmiştir. Öğrencilere tarihsel olayları ve figürleri tanıtan metinler, bağlamsal dil öğrenimini güçlendirmiştir.
2. Edebî Derinlik: Orhan Pamuk ve Nazım Hikmet gibi modern Türk yazarlarının eserlerinden kısa alıntılar kullanılmıştır. Bu, öğrencilerin yalnızca dil bilgisine değil, aynı zamanda Türk edebiyatına ilişkin temel bir birikim kazanmalarına olanak sağlamıştır.
3. Kültürel Karşılaştırmalar: Metinlerde, Türk kültürü ile diğer kültürler arasında karşılaştırma yapmaya teşvik eden etkinlikler yer almıştır.

Tablo 5. C1 İleri Düzey Ders Kitabında Yer Alan Bulgular

Kategori	Bulgular
Türk Kahramanları ve Önemli Şahsiyetler	Ahmet Yesevî, Kaşgarlı Mahmut, Nasreddin Hoca gibi önemli Türk şahsiyetlerine ders kitabında yer verilmiştir. Ahmet Yesevî Türbesi de görsel olarak sunulmuştur.
Tarihî Olaylar	İpek Yolu, Göktürk Yazı Anıtı, Orhon Yazıtları gibi tarihî olaylar ve yazılı kültür öğeleri de metinde yer almaktadır.
Eski Gelenekler ve İnançlar	Türlere ait batıl inançlar, sayılar üzerinden kültürel inançlar ve göçebe yaşam tarzına dair gelenekler metinde ele alınmıştır.
Değerler ve Tutumlar	Göçebe yaşam tarzının anlatıldığı metin ve Türlere ait batıl inançlar, değerler ve tutumlara dair bilgiler içermektedir.
Tarihsel Bölgeler ve Oluşumlar	Metinde Orta Asya bölgeleri ve İpek Yolu güzergâhına vurgu yapılmıştır. Göktürk Yazı Anıtı ve Orhon Yazıtları bu bağlamda önem taşımaktadır.
Kişiler Arası İlişkiler	Nasreddin Hoca fıkrası üzerinden mizahi bir öğeyle kişiler arası ilişkilere dair bir örnek sunulmuştur.

Tablo 6. C2 İleri Düzey Ders Kitabında Yer Alan Bulgular

Kategori	Bulgular
Türk Kahramanları ve Önemli Şahsiyetler	Cengiz Aytmatov'un <i>Bozkırın Romancısı</i> eseri ders kitabında sunulmuş, Türk toplumu için önemli bir yere sahip yazarın eserine atıfta bulunulmuştur.
Tarihî Olaylar	Ders kitabında tarihî olaylara ilişkin ortak kültürel öğeler bulunmamaktadır.
Eski Gelenekler ve İnançlar	Metinlerde Türk giyim tarzı, kırmızı kaftan motifleri gibi kültürel unsurlar ve Aksakaldan Öğütler gibi geleneksel öğeler ele alınmıştır.
Değerler ve Tutumlar	"Ye Kürküm Ye" fıkrası üzerinden mizahi bir dille bazı değerleri yansıtan bir örnek sunulmuştur.
Tarihsel Bölgeler ve Oluşumlar	Metinlerde direkt olarak tarihsel bölgelere atıfta bulunulmasa da, Cengiz Aytmatov'un eserleri genellikle Orta Asya coğrafyası ve kültürü üzerine yazılmıştır.
Kişiler Arası İlişkiler	"Aksakaldan Öğütler" metni, toplum içindeki bireyler arasındaki ilişkileri anlatan bir içeriğe sahiptir.

Sonuç

Bu çalışmada incelenen *Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin* Türkiye Türkleri ve Türk Soyluları arasında paylaşılan ortak kültürel unsurları ne ölçüde içerdiği araştırılmıştır. Çalışmanın amacı, dil öğretim materyallerinin bu unsurları ne kadar barındırdığını değerlendirmek ve daha etkili, kültürel açıdan uyumlu materyallerin geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Sonuçlar, setin altı seviyesinin değişen düzeylerde ortak kültürel unsurları içerdiğini göstermektedir.

Temel düzey seviyelerinde (A1 ve A2), Türk kahramanları ve tarihî şahsiyetlerin ayrıntılı bir şekilde ele alınmadığı gözlemlenmiştir. Bazı temel bayramlar ve eski geleneklere dair genel bilgiler bulunmakla birlikte derinlemesine kültürel unsurlara yer verilmediği tespit edilmiştir.

Orta düzey seviyelerinde (B1 ve B2), daha fazla tarihsel olay, gelenek, değer ve tutumlar ele alınmıştır. Ancak, tarihî kişiliklerin daha çok halk figürleri veya manevi liderler olarak ele alındığı ve belirli coğrafi bölgelere atıfta bulunulduğu görülmüştür.

İleri düzey seviyelerinde (C1 ve C2), Türk kahramanları, tarihî şahsiyetler ve eski gelenekler daha detaylı bir şekilde işlenmiştir. Önemli Türk şahsiyetlerine ve onların katkılarına daha fazla vurgu yapılmış, kültürel değerler, eski gelenekler ve tarihî olaylar daha geniş bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Sonuç olarak Türk soylular için Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının özellikle temel ve orta seviyelerde, kültürel unsurlara daha fazla odaklanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Ortak kültürel öğelerinin daha etkili bir şekilde kullanılması, Türk soyluların dil öğrenme sürecine daha fazla katkı sağlayabilir. Bu bulgular, Türkçe öğretim materyallerinin gözden geçirilerek daha derin ve kapsamlı kültürel içeriklerin eklenmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Dil öğretiminde kültürel unsurların entegrasyonu, öğrencilerin dili yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda bir değerler bütünü olarak öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Ancak başlangıç seviyelerindeki kültürel içerik eksikliği, öğrenme sürecinin erken aşamalarında öğrencilerin kültürel bağlamdan yoksun kalmasına neden olmaktadır. Araştırmalar, kültürel farkındalığın dil öğrenim sürecindeki önemini vurgulamakta ve bu farkındalığın dil öğretim materyallerine daha etkin bir şekilde entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öneriler

Bu çalışmada, *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti*ndeki kültürel unsurların düzeylere göre dağılımı incelenmiş ve özellikle başlangıç seviyelerinde kültürel içeriklerin sınırlı olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel unsurların daha etkili şekilde kullanılabilmesi için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

Başlangıç seviyelerinde kültürel içerikler artırılmalıdır. A1 ve A2 seviyelerinde, öğrencilerin Türk kültürünü daha iyi tanıyabilmeleri için gündelik yaşamda karşılaşabilecekleri kültürel unsurlara daha fazla yer verilmelidir. Bu unsurlar, öğrencilerin günlük hayatta karşılaşabileceği diyaloglar ve etkinliklerle desteklenmelidir.

Güncel kültürel unsurlar öğretim materyallerine eklenmelidir. Ders kitapları, modern Türk toplumunun güncel değerlerini ve dinamiklerini yansıtacak şekilde revize edilmelidir. Özellikle çağdaş Türk edebiyatı, sinema, televizyon dizileri ve sosyal medya gibi popüler kültür öğeleri, öğrencilerin ilgisini çekerek dil öğrenme sürecini daha etkili hâle getirebilir.

Materyaller görsel ve işitsel öğelerle desteklenmelidir. Kültürel unsurların öğretimi, videolar, interaktif dijital içerikler, sanal turlar ve şarkılar gibi farklı materyallerle zenginleştirildiğinde daha etkili olacaktır. Örneğin, halk müziği ve geleneksel danslarla ilgili videolar, öğrencilerin kültürü doğrudan deneyimlemelerine olanak sağlayabilir.

Gelecekteki araştırmaların kapsamı genişletilmelidir. İlerleyen çalışmalarda, yalnızca *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti* değil, diğer öğretim setleri de kültürel içerikler açısından karşılaştırmalı olarak ele alınabilir. Bunun yanı sıra, sınıf içi uygulamalar, öğrenci algıları ve kültürel içeriklerin öğrenme sürecine etkisi gibi konular da araştırmalara dâhil edilmelidir.

Kaynakça

- Biçer, N. ve Alan, Y. (2019). Türk Soylulara Türkçe Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 143-157.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Byram, M. (1989). *Cultural Studies in Foreign Language Education*. Multilingual Matters.
- Byram, M. (2003). Cultural Studies and Foreign Language Teaching. *Language Learning Journal*, 27(1), 54-62.
- Comrie, B. (1981). *The languages of the Soviet Union*. Cambridge University Press.
- Council of Europe. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment - Companion Volume With New Descriptors*. Council of Europe Publishing. 11.12.2024 tarihinde adresinden <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages> erişilmiştir.
- Daurenbek, S. ve Açık, F. (2023). Kazaklara Türkçe Öğretiminde Karşılaştırmalı Çözümleme Yönteminin Kullanılması: Pedagojik Model Önerisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 1153-1189. <https://doi.org/10.17152/gefad.1270366-3032921>
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler*. TÜBAR-XXX, 51-72.
- Gass, S. M. ve Selinker, L. (2008). *Second Language Acquisition: An Introductory Course*. Routledge.
- İşcan, A. ve Yassıtaş, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi). *İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Olmak Sempozyumu*.
- Johanson, L. (1998). The structure of Turkic languages. L. Johanson ve É. Á. Csató (Ed.), *The Turkic Languages* (ss. 30-66). Routledge.
- Kemiksiz, Ö. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitapları Üzerine Yapılan Araştırmaların Eğilimleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı), 34-56. <https://doi.org/10.35675/befdergi.832492>
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford University Press.
- Merriam, S. B. (1988). *Case Study Research in Education: A Qualitative Approach*. Jossey-Bass Publishers.
- Odlin, T. (1989). *Language Transfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge University Press.
- Risager, K. (2006). *Language and Culture: Global Flows and Local Complexity*. Multilingual Matters.

- Schumann, J. H. (1978). *The acculturation Model for Second Language Acquisition*. R. C. Gingras (Ed.) *Second Language Acquisition & Foreign Language Teaching* içinde (ss. 27-50). Center for Applied Linguistics.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1994). *Case Study Research: Design and Methods* (2. bs.). SAGE Publications.